

Museumsbygg til Holvikjekta

Veidekke Bygg er totalentreprenør for det nye museumsbygget til Holvikjekta på Sandane. Av mange hundre jekter som seilte med frakt til Bergen er dette den eneste bevarte klinkbygde jekta.

Jørn-Arne Tomasgard
redaksjonen@bygg.no

Middelalderens jekter tok over for vikingskipene som fartøy langs kysten, og man kan kjenne igjen byggeteknikken med klinking av nagler som holder skipsbordene sammen. Holvikjekta ble bygget av lokale skipsbyggere på Sandane i 1881, eierne var lokale bønder. Den 20 meter lange og ni meter brede jekta ble brukt til å frakte trelast og ved fra Nordfjord til Bergen. Seil var fremdriftsmetoden. Definisjonen på en jekt er

at det er en bred, liten seglskute uten fast dekke med mast med råsegl. Den har høy stevn og tverr akterende, ofte med et rom med et glass eller to.

Da skipene fikk motor, var tiden for jektene forbi. I 1906 ble Holvikjekta satt på land i bukta på Øyrane en kilometer vest for Sandane sentrum. Der har den ligget til det nye bygget nå er satt opp.

45 millioner kroner

Nordfjord Sogelag fattet interesse for jekta og kjøpte den tre år etter at den ble satt på land. Da sogela-

get skipet Nordfjord Folkemuseum i 1920, ble Holvikjekta den første gjenstanden i samlingen. Den blir fortsatt sett på som museets mest unike gjenstand.

Etter over 100 år på land trengte Holvikjekta et bygg som verner mot sol, regn og temperaturforskjeller, som hindrer forvitring, utsiging, skadedyr og råte. Samtidig ønsker museet å gi besøkende en bedre opplevelse.

Byggherre er Stiftinga Musea i Sogn og Fjordane. Veidekke er totalentreprenør for utbyggingen. Entreprisen har en verdi på 36,5

millioner kroner før moms. Total prosjektkostnad er cirka 45 millioner kroner før moms.

Det som i hovedsak har finansiert utbyggingen er bidrag fra Kulturdepartementet over statsbudsjettet (12,5 millioner kroner), Vestland Fylkeskommune (12,5), Gloppen kommune (10,5), Musea i Sogn og Fjordane (5,3), gavemidler i Gloppen (1,8) og Sparebankstiftinga Sogn og Fjordane (1,5).

– Som museum ønsker vi å ha gjenstandene i magasin, i bygg som er egnet for oppbevaring. Denne

Bygget til Holvikjekta sett fra nordvest.

Det nye verne- og formidlingsbygget for Holvikjekta med inngangspartiet nede til høyre. Sandane sentrum oppe i høyre bildekant.

Bygget til Holvikjekta sett fra sjøsiden med utsikt vestover.

Den butte akterenden med to vinduer inn til lugar er kjennemerket til Holvikjekta. Her ser vi hvordan den er plassert inne i bygget.

jekta er så stor at den trengte et eget bygg. Vi har hatt to ledetråder for utbyggingen. Den ene er å bevare jekta, den andre er å formidle historien best mulig. Det synes vi at vi har fått til. Vi har fått et bygg som fungerer, sier Anne Kristin Moe Fitje, avdelingsleder ved Nordfjord Folkemuseum.

– Signalbygg

– Det er blitt et kulturbygg og et signalbygg. Innholdet i bygget gjorde at vi måtte ta spesielle hensyn. Jekta skal ikke ha lys, derfor kunne vi ikke ha mange vinduer. Ventilasjon og temperatur er viktig å kunne styre. Som materialer har vi i stor grad brukt tre. Det er både en referanse til det historiske, og det handler om estetikk og miljø.

Museet åpner 6. juni. Det blir åpent hver dag i hele sommer. I høst blir det åpent på visse dager og etter avtale.

– Vi tror det nye bygget med bedre presentasjon vil gjøre at vi kan trekke til oss flere besøkende, sier Moe Fitje. Selve jekta er helt autentisk, den har bare gjennomgått mindre rehabilitering i forbindelse med prosjektet.

Arbeidet med et verne- og formidlingsbygg startet i 2013. Fra 2018 til 2020 utarbeidet museet tilstands- og tiltaksrapport, prospekt og byggeteknisk rapport. Museumslederen forteller at byggherre har jobbet tett med arkitekt Ola Sendstad som har spesialisert seg på byggekultur og kulturarv. De har fulgt opp utbyggingen tett, med møter med entreprenør hver fjortende dag.

Usikre grunnforhold

Usikre grunnforhold gjorde at utbyggingen ble forsinket. Grunnundersøkelser med forbelastning viste imidlertid at grunnen under bygget er stabil, slik at entreprenøren kunne fundamentere på et lag av tilkjørte masser, etter at et topplag av jord var tatt bort.

– Bygget ble trukket ti meter tilbake på land på grunn av usikre grunnforhold. Vi støpte en 38 centimeter tjukk vanntett bunnplate og ringmur, isolerte oppå, og støpte ny plate på toppen. Grunnarbeidet ble gjort i mai 2024, i starten av juni begynte vi med betongen, forteller avdelingsleder Kristian Kleppe ved Veidekke Bygg avdeling Sandane.

FAKTA

Sted: Sandane

Prosjekttype: Museumsbygg

Byggherre: Musea i Sogn og Fjordane

Totalentreprenør: Veidekke Bygg

Prosjektkostnad: 45 mill. kr. eks. mva.

Areal: Cirka 900 kvadratmeter BRA

Arkitekt: Ola Sendstad

Rådgivende ingeniører: RIB, RIG: Norconsult | RIB tre: Ny Struktur | RIV vent: inIngeniørfirmaet R. Torgersen | RIV rør: Fjordpipe | RIE: GF Design | RIBr, RIByfy: WSP | RIAku: Cowi | RIG: Sunnfjord Geo Center | SØK (for Veidekke): Husevåg Arkitektur | RI forprosjekt: ARK, RIBr, konkurransegrunnlag: Sweco

Underentreprenører og leverandører: Tømmer- og betongarbeid, fasade, tak: Veidekke Bygg | Elektro: GF Design | Rørlegger: Fjordpipe | Ventilasjon: Ingeniørfirmaet R. Torgersen | Grunnarbeid: Olav Hjelmeset | Bærekonstruksjoner: Woodcon | Gulvbelegg: Firda Malarservice | Heis: Heisplan | Vinduer og utvendige dører: Nordvestvinduet | Ståldører: Daloc | Innvendige tredører: Bygg1 | Sliping av betong: Vinstra Sementpuss | Vindeltrapp og rekkverk i stål: Hornnes Agenturer | Lås og beslag: Låssenteret | Blikkenslager: Evebø Blikkenslagarverkstad | Ferdigbetong: Hjelmeset Betong | Limtre: Moelven | Flytting av jekta til rubbhall, sikring: Hardanger fartøyvernsenter | Fasadekledning: Brent-Tre

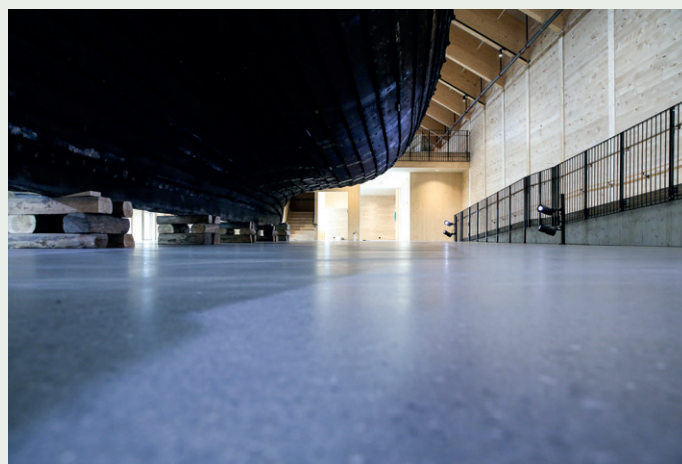

Holvikjekta sett fra baugen. Vi ser hvordan den er sikret med wirer til taket. Jektene i middelalderen var en videreutvikling av skipene i vikingtiden, og vi ser likheten. Holvikjekta er bygget med klinkmetoden som også var typisk for vikingskip.

– Utfordringene med grunnforholdene var en kjipt situasjon både i forhold til tid og penger. Men når vi først kom i gang med byggingen, var byggetiden elleve måneder som planlagt. En annen problemstilling var hva vi skulle gjøre med jekta i byggeprosessen. Å bygge rundt et så stort skip har bare skjedd en gang tidligere her i landet, i Bodø. Vi rådførte oss med dem, og de anbefalte oss å flytte skipet i forbin-

delse med byggingen. Hardanger fartøyvernsenter flyttet skipet 100 meter til en rubbhall der det har stått når vi har bygget. Så var det en ny utfordring med å bygge tre vegger ferdig og så få skipet inn den åpne veggen før vi kunne lukke bygget mot vest, forklarer Moe Fitje.

Hardanger fartøyvernsenter har også gjort jobben med å stabilisere skipet inne i bygget. Det er satt på

Holvikjekta er plassert på ramper av treklosser på betonggulv. Hardanger fartøyvernsenter har hatt jobben med å flytte jekta 100 meter til en rubbhall og sikring av jekta i det nye bygget.

ramper av tremateriale, og holdes opp av stålwirer i taket.

15 meter takhøyde

Takhøyden på det høyeste er 15 meter. Selve jekta er nødvendigvis i fokus inn i bygget, med ramper opp til tredje etasje langs veggene, mesanin i andre etasje og et galleri på toppen.

Bærende konstruksjoner er i massivtre og limtre. Heis- og trappejakkjernen er i massivtre, det

samme er tak, teknisk rom, og nordveggen for stabiliteten i bygget. Leverandøren av massivtre, Woodcon, gikk konkurs i byggeperioden, men ifølge anleggsleder Hans Arne Lundestad hadde de sluttført jobben på bygget to uker før konkursen, slik at det ikke fikk innvirkning på prosjektet.

Et karakteristisk materiale på bygget er fasaden som er brent kledning av lerk, levert av Brent-Tre.

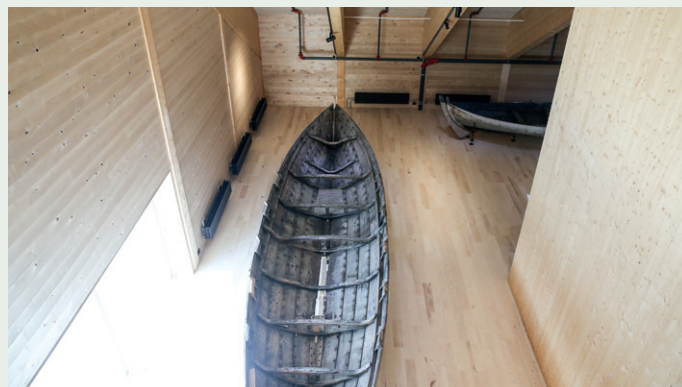
Veidekke

Totalentreprenør for
**Holvikjekta verne- og
formidlingsbygg**

Veidekke Bygg Sogn og Fjordane

veidekke.no

På mesaninen i andre etasje er tre andre historiske båter utstilt. Dette er langt mindre farkoster som blant annet ble brukt til kirkebåter.

Vindeltrapp og rekkverk
er levert og montert av

HORNNES
Agenturer

Hornnesvegen 83, 6809 Førde - Tlf. 950 41 650
post@hornnes.no - www.hornnes.no

Besøkende kommer inn i dette resepsjonsområdet. Som resten av bygget er det bygget med ubehandlet trevirke. Gulvet på grunnplan er robust slipt betong.

Grunnarealet i bygget er cirka 600 kvadratmeter. Inkludert arealer i andre- og tredje etasje har bygget et totalareal på omkring 900 kvadratmeter. I tillegg til selve utstillingsområdet for jekta er det resepsjonsområde, toaletter og garderober for ansatte, gjestetoaletter og to tekniske rom. På mesaninen i andre etasje er tre andre historiske båter utstilt.

Slippt betong på gulv

– Gulvene på grunnplan har slipp betong. Gulvene på rampene, mesaninen og galleriet er i ask. Himlingen er perforert bjørkefinér med treulitt i skråtaket på toppen. Det gir god akustikk. Innvendig er kjernen eksponert massivtre i gran. Mens på nordveggen i massivtre har vi foret frem på innsiden og lagt på bjørkepanel. Alt trematerialet er ubehandlet, forklarer Lundestad.

Middelaldereskuta Holvikjekta er 20 meter lang og ni meter bred. Den ble bygget i 1881 av lokale handverkere på Sandane og gikk med ved og trelast til Bergen frem til jektene ble utkonkurrert av motoriserte båter. I 1906 ble den satt på land. Nå har den fått sitt eget museumsbygg.

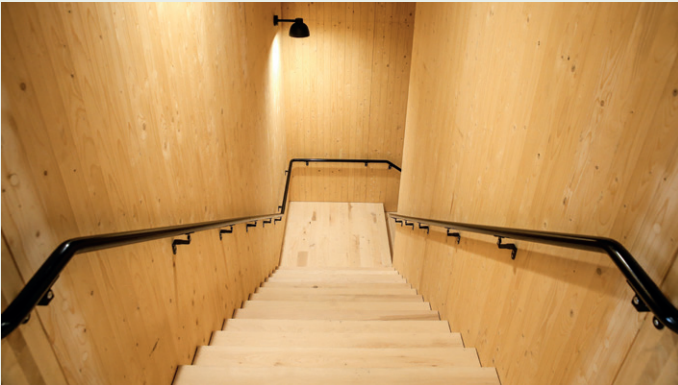
Monteringen av massivtre ble utført av Woodcon med hjelp av Veidekkes egen tårnkran.

– Monteringen av massivtre pågikk i seks-syv uker. I mellomtiden holdt vi på bortenfor med bygging av prefabrikkerte veggelementer. Vi monterte sammen stenderverk og gips, og la isolasjon og duk på innsiden når de var montert, før vi kryssfinerte veggene inne, forklarer Lundestad.

Utvendig tak er Plannja Trend i sink magnesium.

Luft-til-vann varmpumpe

Bygget får energi fra et varmpumpe-system luft-til-vann, som gir gulvvarme på grunnplan. På plan to er det radiatorer. Ventilasjonsanlegget er bygget for både å tilføre og hindre fukt, slik at jekta til enhver tid lagres under gunstige klimatiske forhold.

Trappe- og heissjakkjernen er bygget i massivtre som er eksponert innvendig.

VENTILASJONSARBEIDER
– avfuktning og befuktning
er utført av

Ingeniørfirmaet **R. Torgersen AS**

– en del av Assemblin

Avd. Førde - www.r-torgersen.no

VI TAKKER FOR OPPDRAGET!

**NORDVEST
VINDUET**

VINDUER FOR
EN NY TID

EN GRØNNERE FREMTID

WWW.NORDVESTVINDUET.NO

RØRLEGGARBEIDENE
er prosjektert og utført av

fjordpipe
EMVgruppa

Nesjane, 6940 Eikefjord • Tlf 57 74 90 55 • post@fjordpipe.no
www.fjordpipe.no

Fasaden på bygget er kledd med brent kledning.

Anleggsleder Hans Arne Lundestad og avdelingsleder Kristian Kleppe i Veidekke foran museumsbygget til Holvikjekta. Veidekke er totalentreprenør for prosjektet.

Her ser vi fra innsiden av jekta. Som vi ser, hadde den ikke fast dekke. Vi kan bare tenke oss de tøffe forholdene om bord på seglskuta som seilte en lang distanse med ved og trelast mellom Nordfjord og Bergen.

OLAV HJELMESET A.S
6823 Sandane
Tlf. 91 37 26 49
GRAVING - SPRENGING - TRANSPORT

Vi har utført
GRUNNARBEIDENE

hjelmeset.no

HJELMESET BETONG A.S
Tlf. 57 86 63 60, betong@hjelmeset.no
Eidsmona 16, 6823 Sandane, Org.nr. 925 274 232 MVA

Vi har levert
FERDIGBETONG

eidesandtak.no